

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XXXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

dicitur ad creaturam relatiua quidem est, sed nul-
lam notat relationem quæ sit in creatore.

*Hic soluitur questio, qua querebatur, utrum spiri-
tus sanctus dicatur datum relatiuè ad se,
cum ipse det se.* C

HIC potest solui questio superius proposita, v-
bi querebatur, cum spiritus S. datum dicatur vel
donatum (quod autem datur, refertur & ad eum qui dat, &
ad illum cui datur) & cum spiritus sanctus det sei-
psum, utrum ad seipsum relatiue dicatur, cum di-
citur dari vel donari: Cui questioni respondentes,
dicimus spiritum S. dici datum vel donatum rela-
tiue & ad dantem & ad illum cui datur. Dans au-
tem, siue donator, est pater cum filio, & spiritu san-
cto. Nec tamen dicimus spiritum sanctum referri
ad se, sed appellatio dati vel donati refertur, & ad
dantem & ad recipientem: quia non potest ali-
quid dici datum, nisi ab aliquo, & alicui detur.
Cum autem spiritus sanctus dari à se vel datus à
se dicitur, relatiue quidem dicitur ad illum cui
datur, & est appellatio relatiua: & in illo cui datur
mutatio fit, non in dante.

QVOMODO DICATUR FILIVS *Æ-*
qualis patri: an secundum substantiam, an
secundum relationem: ita &
similis.

D I S T I N C T. XXXI. A

PRÆTEREA considerari oportet, cum tres per-
sonæ coequales sibi sint, utrum relatiue hoc di-
catur, an secundum substantiam: & si relatiue, v-
trum secundum relationem, an secundum essentiam
consideranda sit æqualitas: deinde quid sit ipsa
æqualitas. Ad quod dicimus, quia sicut simile ni-
hil sibi est, similitudo enim ut ait Hilarius, sibi ipsi
non est: ita & æquale aliquid sibi non dicitur: ac
per hoc sicut simile, ita & æquale relatiue dicitur.

*Designificā-
tione relati-
uorum, qua
cōmuniter
& aternali-
ter de Deo di-
cuntur ut si-
milis & æ-
qualis Hilari
ad finem ibi.*

M Dicitur

3. de Trin.

Ca. 6. in fin.

Dicitur ergo relatiuè filius equalis patri, & vtriq; spir. S. Est tamen equalis patri filius, & vtriq; spiritus S. propter summam simplicitatem essentia & vnitatem. Equalis est ergo filius patri secundum essentiam, non secundum relationem. Vnde Aug. in 5. lib. de Trin. ait: Querimus secundum quid equalis sit patri filius, non secundum hoc quod ad patrem dicitur filius, equalis est patri. restat ergo vt secundū id equalis sit, quod ad se dicitur. Quicquid autem ad se dicitur, secundum substantiā dicitur. restat ergo vt secundū substantiā sit equalis, eadem ergo est vtriusq; substantia. Itē in 6. lib. Satis est videre nullo modo filium equalē esse patri, si in aliquo, scil. quod pertineat ad significandā eius substantiam, in equalis inuenitur. in omnibus ergo equalis est patri filius, & est eiusdē substantia. Aequalis est etiam spiritus S. patri & filio, & in omnibus equalis propter summā simplicitatē illius substantia. Ex his perspicuum fit, qd secundum substantiam filius est equalis patri, & vtrique spiritus S. & appellatio tantum relatiua est. Aequalitas ergo patris & filii non est relatio vel notio, sed naturalis vnitas & identitas.

Hic quomodo dicatur similis, & quid sit similitudo.

Hoc idem etiā dicim⁹ de simili & similitudine. Cum n dicitur filius similis patri, relatiuè quidē dicitur: sed similis est patri propter vnitatem essentia. Est ergo appellatio tantum relatiua, similitudo vero indifferēs essentia. Vnde quibusdam nō indoctē videtur nomine equalitatis vel similitudinis non aliquid poni, sed remoueri: vt ea ratione dicatur fili⁹ equalis patri, qui nec maior est eo, nec minor, & hoc ppter vnitatē essentia. Ita & similis dicitur, quia nec diuersus, nec alien⁹, nec in aliquo dissimilis. & hoc ppter essentia simplicitatem. Hoc ergo secundum qd fili⁹ est genit⁹ à patre
equalis;

Cap. 4. in
fin.

Cap. 5. eiusdē
in princ.

Hic non tenetur.

æqualis vel inæqualis est patri, nec similis vel dissimilis: sed æqualis & similis secundum substantiã.

De sententia S. Hilarii, qua in Trinitate personarum propria ostendit.

C

Non est igitur hic præmittendum, quod vir illustris Hilarius proprietates personarum assignans, dicit in patre esse æternitatẽ, speciẽ in imagine, vsus in munere: quæ tantæ difficultatis sunt verba, vt in eorũ intelligentia atque explanatione vehementer laborauerit Aug. vt ipse ostendit in 6. li. de Trin. ita dicẽs: Quidã cũ vellet breuissimè singularũ in Trinit. personarum insinuare propria:

Æternitas est, inquit, in patre, species in imagine, vsus in munere. Et quia nõ mediocris auctoritatis in tractatione scripturarum & assertionem fidei vir extitit (hæc n. Hilarius in lib. suis posuit) horũ verborum. i. patris, & imaginis & muneris, æternitatis, speciẽ, & vsus, abditam scrutatus intelligentiã, quantum valeo, non eũ secutũ arbitror in æternitatis vocabulo: nisi quod pater nõ habet patrem de quo sit, filiũ autem de patre est vt sit, atq; vt illi coæternus sit. Imago n. si perfectè implet illud cuius imago est, ipsa coætatur ei, non illud imagini suæ: in qua imagine speciẽ nominauit.

Credo ppter pulchritudinem, vbi tanta est congruentia & prima æqualitas, & prima similitudo nulla in re dissidens, & nullo modo inæqualis, & nulla ex parte dissimilis: sed ad idẽtatem respõdens ei cuius imago est: vbi est prima & summa virtus: cui non aliud viuere, & aliud esse, sed idem & primus ac summus intellectus: cui non est aliud viuere, & aliud intelligere, sed idem hoc vnum tantum verbum perfectum, cui nõ desit aliquid: & ars quædam omnipotẽtis & sapiẽtis Dei plena omnium rationum viuentium incõmutabiliũ: & omnes vnũ in ea: sicut ipsa vnum de vno, cũ quo vnũ: ibi nouit omnia Deus, quæ fecit per ipsam.

Cap. 10. in principio.

Hil. in principio lib. 2. de Trin.

Hilar. li. de synodis in declaratione

i. definitionis orientalis ait. Imago omnis eius ad quẽ imaginatur species indifferens est.

Neq; enim ipse sibi quædam imago est, sed cum cuius imago est, necesse est, vt imago demõstret. Imago itaq; est rei ad rem coætata, & indiscrẽta simul est.

Hic de spiritu sancto quare vsus dicatur.

Est ergo pater, est & filius
quia imago patris est filius, & qui imago est, ut vere imago sit, speciem nactus est, & naturans, & essentia secundum quod imago est, in se habeat anthro-
picas.

EST autem ineffabilis quidam complexus patris & imaginis, qui non est sine prouisione, sine charitate, sine gaudio. Illa ergo dilectio, delectatio, felicitas vel beatitudo (si tamen aliqua humana voce dignetur dicitur) vsus ab illo appellata est breuiter, & est in Trin. spiritus sanctus non genitus, sed generis geniticiq; suauitas, ingenti largitate atq; vberitate perfundens omnes creaturas pro captu earum. Itaq; illa tria & à se inuicem determinari videntur, in se infinita sunt. Qui videt hoc vel ex parte, vel speculū in ænigmate, gaudeat cognoscens Deum & gratias agat. Qui vero non videt, tēdat per pietatē fidei ad videndū, nō per cecitatem ad calūmandum: quoniā vnus est Deus, sed tamē Trin. Ecce habes qualiter verba Hilarii præmissa accipienda sint, licet tantæ sint profunditatis, vt etiam adhibita expolitione vix aliquatenus ea intelligere valeat humanus sensus: cum & ipsa eorum explanatio, quam hic Augustinus edidit, plurimum in se habeat difficultatis & ambiguitatis.

Quod secundum hanc expositionem non distinguuntur ibi proprietates personarum tres.

Non n. secundum præmissam expositionem distinguuntur hic tres illæ proprietates superius assignatæ, sed ipsæ hypostases distinctæ ab inuicem monstrantur, æternitatis tamē nomine eadē videtur designata proprietas, quam notat hoc nomen ingenitus. Sed videamus quid sit quod ait: Imago si perfecte implet, cuius imago est, ipsa coequalatur ei, nō illud suæ imagini. Videtur n. dicere, quod fili⁹ qui est imago patris, patri coequalatur, non pater filio cum & filius dicatur æqualis patri in scriptura, & pater filio: sed fili⁹ hoc habet à patre, vt sit ei equalis, pater autē non habet à filio: & tamē filius ple-

Aug. i. bid.
Hilar. in li.
de synodis,
Propositio-
ne 26. si quis
innascibilem
& sine initio
dicat filium,

ne ac

ne ac perfecte equalis est patri, id est, imago ei cui⁹ est imago.

Quare dicatur Hilarius propria personarum assignasse in verbis prædictis, cum ibi non sint expresse proprietates.

PROPRIA ergo personarum in prædictis verbis assignasse dicitur Hilarius, quia relativa nomina personarum posuit, scilicet imaginis, & muneris: quæ relative dicuntur de personis, & proprietates notat quibus distinguuntur personæ. Ita n. dicitur Spiritus sanctus munus relative, sicut donum. Verum tamen ipsas proprietates aliis tribus nominibus non significavit, iuxta prædictam Augustini expositionem; nisi solo nomine æternitatis, quo non ipsam paternitatem, sed eam voluit intelligi notionem qua dicitur ingenuus.

Quod earundem personarum distinctionem notat Augustinus aliis verbis sine expressione trium personarum.

ILLUD etiam sciri oportet, quod earundem trium personarum distinctionem Augustinus ostendere volens sine expressione illarum trium proprietatum superius commemoratarum in 1. l. de doctr. Christi, sic ait: In patre est unitas, in filio æqualitas, in spiritu S. unitatis æqualitatisque concordia. Et hæc tria unum, omnia propter patrem, æqualia omnia propter filium, cõnexa omnia propter spiritum S. Itaque pater & filius & spiritus S. & singulus quisque horum Deus est, & simul omnes unus Deus: & singulus quisque horum plena substantia est, & simul omnes una substantia. Pater nec filius est, nec spiritus S. & filius nec pater est, nec spiritus S. Spiritus sanctus nec pater est, nec filius: sed pater tantum pater, & filius tantum filius, & spiritus S. tantum spiritus S. Eadem tribus æternitas, eadem incommutabilitas, eadem maiestas, eadem potestas. In his verbis aperte insinuatur personarum trium distinctio.

M 3

Qua-

quasi duo
sine principi-
pio, & duo

F
innascibili-
lia. & duo
innata ai-
cens, duos

faciat deos
anathema
st. Caput

enim quod
est princi-
pium om-
niū filius,

Caput autē
quod est
principium

Christi
Deus, & rō

G

Aug. c. 5. a l
f. i. e. i. om. 3.

Ib. idē paulo
superius.

Ioan. 10. f.

Quare patri attribuitur vnitas, & filio æqualitas.

Sed plurimos mouet, quod patri attribuit vnitate, filio æqualitate. Cum n. vnitas dicatur secundum substantiam, non tantum in patre est, sed etiam in filio & in spiritu S. & æqualitas vna est patris & filii & spiritus S. Cur ergo patri attribuitur vnitas, & filio æqualitas? Forte eadem ratione attribuitur patri vnitas secundum August. qua supra eidem æternitas secundum Hilariū: quia videlicet pater ita est, vt ab alio non sit, & quia filium genuit vnum secum Deum, & spiritus sanctus ab eo procedit vnus cum eo Deus. Vnitas ergo in patre esse dicitur, quia nec est aliquid aliud à quo sit. Non enim ab alio est, nec ab eo aliquis vel aliquid est ab æterno, quod vnum cum eo non sit: filius enim & spiritus sanctus vnum sunt cum patre: Vnde veritas ait, Ego & pater vnum sumus.

Quare pater & filius dicatur esse vnum vel vnus Deus, sed non vnus: quia res eiusdem nature recte possunt dici vnum simpliciter esse & cum adiectione: res vero diuersæ nature non possunt dici vnum, nisi dicatur quid vnum.

Hic dici oportet, quod pater & filius & spiritus S. recte dicuntur esse vnum & vnus Deus, sed non vnus. Res n. duæ vel plures recte possunt dici vnum esse, si sint vnus essentiæ, & earum vna sit natura. vnus autem vel vna non potest dici de diuersis rebus, nisi addatur quid vnus vel vna. quo addito, recte potest dici de rebus & vnus & diuersæ substantiæ. Vnde August. in 6. libr. de Trinit. sic ait: Nescio vtrum inueniatur in scripturis dictum, vnum sunt, quorum est diuersa natura. Si autem & aliqua plura sunt eiusdem nature & diuersa sentiunt, non sunt vnum in quantum diuersa sentiunt. Cū ergo sic dicitur vnus, vt non addatur quid vnus, & plura

Cap. 2. in principio. Ib. de paulo superius.

plura vnū dicuntur eadem natura atque essentia:
 non dissidens, neq; dissentiens significatur, vnde *1. ad Cor. 3. 6*
 Paul⁹ & Apollo, qui & ambo homines erant & idē
 sentiebant, vnū esse dicuntur: cū dicitur. Et qui *Ibid. paulo*
 plantat, & qui rigat vnū sunt. Cum vero additur *inferius.*
 quid vnum, potest significari aliquid ex pluribus
 vnum factū, quāuis diuersa natura: sicut anima &
 corpus non possunt vtrique dici vnum, quid n. tā
 diuersum? nisi addatur vel subintelligatur quid v *1. ad Cor. 6.*
 nū, scil. vnus homo. vnde Apostol⁹. Qui adheret, d.
 inquit, Domino, spirit⁹ vnus est. Nō dixit vn⁹ est,
 vel vnum sunt, sed addidit spirit⁹. Diuersi sunt e-
 nim natura spiritus hominis & spirit⁹ Dei: sed in-
 hzrendo sit spirit⁹ hominis vnu⁹ spiritus cū Deo,
 q̄a particeps sit veritatis & beatitudinis illius. Si
 ergo de his quæ diuersæ substantiæ sunt, rectè di-
 citur q̄ sint vnus spiritus; quanto magis qui vni⁹ *Ibidem infe-*
 substantiæ sunt, rectè dicuntur vn⁹ Deus esse. Pa- *rius.*
 ter ergo & filius vnū sunt, vtiq; secundū vnitatē
 essentiæ, & vnus Deus: in quo & Arriana hæresis
 dānatur, quæ patrem & filium & spir. S. vt ait Aug. *Tom. 6. Nu.*
 in lib. de hæresibus non vult esse vnus eiusdemq; *mer. siue*
 substantiæ atq; nature, vel vt expressius dicatur, *Art. 49.*
 essentiæ: quæ Græcè dicitur vsia: sed filiū esse crea- *Eod. tomo.*
 turam. Nec nō & Sabelliana, quæ, vt ait August. *Num. siue*
 in eodē lib. dicebat: Christum eundem ipsum & *art. 41. To-*
 patrem & spiritum S. esse: vt esset Trinitas nomi- *mo 9. tract.*
 nū sine substantia personarum. Vtramq; pestem, *36 ad illud*
 vt ait August. super Ioan. elidit veritas, dicens: E- *Ioan. 8.*
 go & pater vnum sumus. Vtrumq; audi & aduer- *Quia solus*
 re, vnum, & sumus: & à charybdi & à scylla libe- *n. n. sum.*
 raberis. Quod enim dixit vnum, liberat te ab Ar- *Ibidem.*
 rio: q̄ dixit sumus, liberat è Sabellio. Si vnum, er-
 go non diuersum: si sumus ergo pater & filius. Su-
 m⁹ n. non diceret de vno, nec vnum de diuerso.
 Erubescant ergo Sabelliani, qui dicunt ipsum esse
 patrem qui est filius, confundentes personas: qui

& dicti sunt Patripassiani, quia dicunt patrem fuisse passum. Arriani vero dicunt aliud patrem esse, aliud filium: non unam substantiam, sed duas: patrem maiorem, filium minorem. Noli hoc dicere tu Catholice. In medio ergo nauiga, utrunque periculosum latus deuita: & dic, Pater pater est, & filius filius est: Alius pater, alius filius: sed non aliud. immo hoc ipsum, quia unus Deus, Ecce ostensum est quare unitas in patre esse dicatur, cum tres illi unum sint.

Quare dicatur esse equalitas in filio, cum sit una equalitas trium.

NUNC videmus quare equalitas dicatur esse in filio, cum una & summa equalitas sit trium. Hoc ideo forte dictum est; quia filius genitus est a patre equalis gignenti, & dono quod ab utroque procedit: & ideo illa tria dicuntur esse equalia propter filium. Filius non habet a patre, ut sit ei equalis & spiritui sancto & spiritus sanctus ab utroque habet, ut sit equalis utriusque; Hoc autem sine assertionis supercilio & maioris intelligentiae preiudicio dicimus, malentes in apertione tam clausorum sermonum peritiores audire, quam aliquid aliis influere.

Quare in spiritu sancto dicitur esse utriusque concordia vel connexio.

QVOD autem in spiritu sancto dicitur esse utriusque concordia, & per eum omnia connexa, facilius est intelligentia nobis premissa ad mentem reuocantibus. Supra enim secundum auctoritates sanctorum dictum est, quod spiritus sanctus amor est, quo pater diligit filium, & filius patrem. Recte ergo spiritus sanctus dicitur connexio vel concordia patris & filii, & per eum omnia connexa. Vnde Augustinus in quinto libro de Trinitate. Communio quaedam consubstantialis patris & filii est, amborum spiritus sanctus. Idem in septimo libro de Trinitate, spiritus sanctus est summa charitas utrumque coniungens, nosque subiungens.

Cap. 11. ad finem.

Cap. 3. versus finem.

VTRVM